224770 ـ مۇسۇلمان كىشىنىڭ ئولتۇراق ئۆي، ماشىنا قاتارلىق ئۆزىگە كېرەكلىك بولغان نەرسىلىرىگىمۇ زاكات كىلەمدۇ؟

سۇئال

مۇسۇلمان كىشىنىڭ ئولتۇراق ئۆي، ماشىنا قاتارلىق ئۆزىگە كېرەكلىك بولغان شەخسى نەرسىلىرىگىمۇ زاكات كىلەمدۇ؟. بۇ ھەقتە چۈشەنچە بېرىشىڭلارنى ئۈمىد قىلىمەن.

ئىنچام جاۋاپ

سۆزىمىزنىڭ خۇلاسىسى: "مۇسۇلماننىڭ تىجارەتنى مەقسەت قىلماستىن ئۆزى
مەنپەئەتلىنىدىغان ئالتۇن ـ كۈمۈش ۋە ئۇنىڭ ئورنىدا تۇرىدىغان نەخ پۇلدىن باشقا
بارلىق مال ـ دۇنيالىرىغا زاكات كەلمەيدۇ".

تەپسىلى جاۋاپ

بارلىق گۈزەل ماختاشلار ئالەملەرنىڭ پەرۋەردىگارى بولغان ئاللاھقا خاستۇر. پەيغەمبىرىمىز مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا، ئۇنىڭ ئائىلە تاۋابئاتلىرى ۋە ساھابىلىرىغا ئاللاھ تائالانىڭ رەھمەت سالاملىرى بولسۇن.

ئۆلىمالار مال ـ مۈلۈكنى تۆۋەندىكىدەك ئىككى تۈرگە ئايرىدى:

بىرىنچى: ئالتۇن ـ كۈمۈش ۋە ئۇنىڭ ئورنىدا تۇرىدىغان قەغەز پۇللار.

بۇ تۈردە نەخپۇل ياكى ئۇنىڭ ئورنىغا تۇرىدىغان نەرسىلەر شەرئى ئۆلچەمگە يېتىپ، بىر يىل ئۆتسە، ئۇنىڭدا 2.5% دىن زاكات بېرىش پەرز بولىدۇ.

ئىككىنچى: مال ـ دۇنيا، يەنى ئىنسان نەخ پۇلنىڭ غەيرىدە ئىگە بولغان يەر ـ زېمىن، ئۆي ـ جاي، ماشىنا قاتارلىق كۈندۈلۈك تۇرمۇشتا كېرەكلىك بولىدىغان بۇيۇملارنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ.

ئىمام نەۋەۋي رەھىمەھۇللاھ مۇنداق دەيدۇ: "لۇغەت ئالىملىرىنىڭ قارىشىدا (ئەلئەرد) دېگەنسۆز (ئەينىنى زەبەر، رانى ساكىن ئوقۇغاندا) ئالتۇن ـ كۈمۈش ۋە ئالتۇن ـ كۈمۈشنىڭ ئورنىدا تۇرىدىغان نەخ پۇلدىن باشقا مال ـ دۇنيانى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ.

ئەمما (ئەينىنى زەبەر ۋە رەنمۇ زەبەر ئوقۇغاندا ئالتۇن-كۈمۈش ۋە باشقا بارلىق مال-دۇنيانى ئۆز ئېچىگە ئالىدۇ". [ئەلپاز ئەتتەنبىھ ناملىق ئەسەر 114-بەت. ئەلئەزھەرىينىڭ ئەززاھىر فى غەرىب ئەلفاز ئەششاپىئىي ناملىق ئەسىرىنىڭ 108-بېتىگە قارالسۇن].

ئىنسان ئىگە بولغان يەر-زېمىن، چارۋا ماللار، ئۆي سايمانلىرى، كىيىم-كېچەك، كىتاپ قاتارلىق نەرسىلەرنىڭ ھەممىسى ئەرەب تىلىدا (ئەرد ياكى ئۇرۇد) دېيىلىدۇ، بۇ تۈردىكى ماللارغا زاكات كەلمەيدۇ ئەمما ئۇنىڭدا تىجارەتنى مەقسەت قىلسا زاكات كېلىدۇ.

مۇسۇلمان كىشى تىجارەتنى مەقسەت قىلىپ توپلىغان مال-دۇنيالىرى بولسا يەر-زېمىن بولسۇن ياكى چارۋا ماللار بولسۇن، كىگىز-گىلەملەر بولسۇن ياكى توك سايمانلىرى، ماشىنا سايمانلىرى، كىتاب ماتېرىياللىرى، يېمەك-ئىچمەك، ئۇن، ماي، گۈرۈچ قاتارلىق ئاشلىق مەھسۇلاتلىرى، كىيىم-كېچەك، رەخ، توقۇلمىلىرى، قۇرۇلۇش ماتېرىياللىرى، ماشىنا ئىلىپ سېتىش تىجارىتى قاتارلىق نەرسىلەردە زاكات پەرز بولىدۇ.

ئەمما تىجارەتنى مەقسەت قىلمىغان مال-دۇنيالىرى بولسا يەنى ئۆزى ئىشلىتىدىغان ياكى ئائىلىسىدىكىلەر ئىشلىتىدىغان كىيىم-كېچەك، زىلچا-گىلەم، ماشىنا، ھارۋا، تۇرالغۇ ئۆي ياكى ئىجارىسىدىن پايدىلىنىش ئۈچۈن ئىجارىگە بەرگەن ئۆي-زېمىن، كىراغا سېلىۋاتقان ماشىنا قاتارلىق نەرسىلەر بولسا بۇنىڭ مىقدارى قانچىلىك بولسۇن بارلىق ئۆلىمالارنىڭ قارىشىدا بۇ تۈردىكى مال-دۇنياغا زاكات كەلمەيدۇ. بۇنىڭ دەلىلى: ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇئەنھۇدىن بايان قىلغان ھەدىستە، پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام: مۇسۇلماننىڭ مىنىدىغان ئىتى ۋە خىزمەتچىسىنىڭ قىيمىتىگە زاكات كەلمەيدۇ، دېگەن. [بۇخارى رىۋايىتى 1463-ھەدىس. مۇسلىم رىۋايىتى 982-ھەدىس].

ئىبنى مۇنەققىن رەھىمەھۇللاھ مۇنداق دەيدۇ: "بۇ ھەدىس مۇسۇلماننىڭ تىجارەتنى مەقسەت قىلماستىن ئۆزى پايدىلىنىدىغان بارلىق نەرسىلەرگە زاكات كەلمەيدىغانلىقىدىكى ئەسلى قائىدەدۇر". [ئەتتەۋدىھ شەرھى جامىئۇس سەھىھ ناملىق ئەسەر 10-توم 448-بەت].

ئىبنى ئابدۇلبەر رەھىمەھۇللاھ مۇنداق دەيدۇ: "بۇ ھەدىستىن ئېلىنىدىغان پىقھى ھۆكۈمدە: مىنىدىغان ئات ۋە ئىش قىلىدىغان خىزمەتچىگە زاكات كەلمەيدۇ، ئۆلىمالارنىڭ قارىشىدا: ئالتۇن-كۈمۈش ياكى ئۇنىڭ ئورنىدا تۇرىدىغان پۇلدىن باشقا كىيىم-كېچەك، زىلچا-گىلەم، ئائىلە سايمانلىرى، دىخانچىلىق سايمانلىرى، ئۇنچە-مارجان، ئۆي-زېمىن، ئېشەك-خېچىر قاتارلىق نەرسىلەر خىزمەتچى بىلەن ئاتنىڭ ھۆكمىگە قىياس قىلىنىدۇ. ئۆلىمالارنىڭ كۆزقارىشىدا يۇقىرىقى نەرسىلەردە تىجارەتنى مەقسەت قىلمىسىلا زاكات كەلمەيدۇ." [ئەتتەمھىد ناملىق ئەسەر 17-توم 125-بەت].

ئىمام نەۋەۋىي رەھىمەھۇللاھ مۇنداق دەيدۇ: "يۇقىرىدا بايان قىلىنغان ھەدىس مۇسۇلماننىڭ ئۆزىگە كېرەكلىك بولغان نەرسىلىرىگە تىجارەتنى مەقسەت قىلمىسىلا زاكات كەلمەيدىغانلىقى توغرىسىدىكى ئاساسلىق قائىدىدۇر. ئىلگىرىكى ۋە كېيىنكى

بارلىق ئۆلىمالارمۇ شۇنداق دېگەن". [مۇسلىمنىڭ شەرھىسى 7-توم 55-بەت].

ئىمام ئىبنى ھەزمى رەھىمەھۇللاھ مۇنداق دەيدۇ: "ئۆلىمالارنىڭ بىرلىكى بويىچە مۇسۇلمانىنىڭ تىجارەتنى مەقسەت قىلماستىن ئۆزى ئىشلىتىدىغان: ئۇنچە-مارجان، لەلى-ياقۇت، قاچا-قۇچا، قازان-قومۇچ، كىيىم-كېچەك، قوغۇشۇن ياكى تۆمۈر، تۇچ قاچا قاتارلىق مال-دۇنيالىرىغا زاكات كەلمەيدۇ". [ئەل مۇھەللا بىلئاسار ناملىق ئەسەر 4-توم 13-بەت].

ئاللاھ تائالا ھەممىدىن ياخشى بىلگۈچىدۇر.